

ÓRAÁTÁLLÍTÁS

- A 20. század története során számos ország vezette be hosszabb-rövidebb időre a nyári időszámítást, mindannyiszor energia-megtakarítási céllal.
- Jelenleg a Föld országainak egyharmada alkalmazza az óraátállítást.
- Az évente kétszeri óraátállítás megzavarja az ember bioritmusát, s főleg a gyermekek és az idősek szervezetét terheli meg.
- Az Európai Unió az óraátállítás megszüntetése mellett döntött, miután 2018-ban egy közvélemény-kutatás során a válaszadók 84 százaléka ezt kívánta.
- A magyarok 78 százaléka is óraátállítás nélküli, állandó időszámítást látna szívesebben.
- Az óraátállítás megszüntetése gondos előkészítést igényel: nehézséget jelenthet a közlekedésben, áruszállításban, munkaerő-mobilitásban, ha korábban közös időszámítást alkalmazó szomszédos országok egymástól eltérő időszámításra állnak át.
- Amellett, hogy a nyári időszámítás alkalmazása energiamegtakarítást jelent, a későbbi sötétedés jótékonyan hat az esti munkavégzésre, szabadidő eltöltésre.

Az alábbi Infojegyzet áttekintést nyújt az óraátállítás múltbeli és jelenlegi alkalmazásáról, az Európai Unióban tervezett megszüntetésének várható nehézségeiről, valamint általában a fenntartása, illetve a megszüntetése melletti érvekről.

Tavasszal hatvan perccel előre tekerjük az órákat elsősorban azért, hogy este tovább legyen világos, később kelljen a lámpákat felkapcsolni, s ezáltal energiát lehessen megtakarítani.

BENJAMIN FRANKLINTÓL AZ OLAJVÁLSÁGIG

A világhírűség és az ébren töltött idő megtakarítási célzatú összehangolásának ötlete Benjamin Franklintól származik. A villámhárító és a bifokális szemüveg feltalálója ugyanis 1784-ben azt javasolta a franciáknak – ezidőtájt az Egyesült Államok párizsi nagykövete volt –, hogy keljenek a megszokottnál egy kicsit korábban, már a kelő nappal, s térjenek is nyugovóra hamarabb, így kevesebb gyertyát fognak elhasználni.

Az óra átállításának ötlete azután az első világháború viszonyai között vált valóra, amikor Németország és az Osztrák-Magyar Monarchia 1916 áprilisában első alkalommal vezette be a nyári időszámítást, majd példáját rövidesen Nagy-Britannia és Franciaország is követte. A cél ebben az esetben is az volt, hogy a lehető legtöbb energiát meg lehessen takarítani, s ezzel az intézkedéssel valóban csökkenteni lehetett az áramfogyasztást.

Mihelyst azonban véget ért a háború, az óraátállítás feledésbe merült. Csak az újabb hadiállapot szorította rá a hadviselő feleket, hogy ismét ehhez az eszközhöz nyúljanak. Ebben az időszakban Magyarországon 1941 áprilisában került sor újfent az órák átállítására, s ezúttal 1949-ig évről évre alkalmazták a nyári időszámítást. 1954 és 1957 között azután ismét használatban volt, mert nehezen tudtak lépést tartani az egyre növekvő lakossági villamosenergia-igényekkel, s remélték az intézkedés fogyasztást mérséklő hatását.

Az 1970-es években beköszöntött olajválság erőteljesen hatott a villamosenergia árakra is, hiszen ekkoriban elsősorban kőolajból állították elő az elektromos áramot. Mindez újra a nyári időszámítás alkalmazásának elterjedését hozta. Magyarországon 1980-ban vezették be ismét az óraátállítást, s azóta évről évre alkalmazzák.

Az Európai Unió – elsősorban logisztikai, közlekedésszervezési megfontolásból – 1998-tól egységesítette az óraátállításokat a tagországokban, majd az egységesítést 2000-ben irányelvben is kimondta ([2000/84/EK](#)).

GLOBÁLIS HELYZETKÉP

2019-ben a Föld 249 független, illetve autonómiával rendelkező vagy gyarmati helyzetben levő országából 73-ban alkalmazzák a nyári időszámítást. A tendencia azonban az elmúlt években enyhén csökkenő. Összesen 69 olyan ország van, ahol a múltban már alkalmazták az óraátállítást, de mára visszatértek az egységes időszámításhoz. Nagyjából egyharmaduk, 26 ország a 21. században döntött így.

Oroszországban és Fehéroroszországban 2010 óta nincs óraátállítás, Törökországban 2016-ban volt utoljára. Bár Oroszországban először a nyári időszámítást állandósították, az intézkedés miatt széleskörű tiltakozás bontakozott ki: sokan fáradtságra, a gazdák a tehenek csökkenő tejhozamára panaszkodtak, amelyet a telente eladdig szokatlan időszámítás számlájára írtak. 2014-ben végül visszatértek az eredeti, téli időszámításhoz.

Az országok többsége, 107 ország soha sem élt az óraátállítás eszközével. Az Egyenlítő környékén ennek nincs is értelme, hiszen az éjszakák és nappalok hossza nagyjából állandó. Ennek éppen az ellenkezője a helyzet a Magyarországnál számottevően északabbra fekvő országokban. Ott ugyanis olyan jelentős eltérés

van a nyári és a téli időszakban a nappalok és az éjszakák hossza között, hogy egy hatvan perces időeltolásnak éppen ezért nincs kézzelfogható jelentősége.

Nem véletlen tehát, hogy az Európai Unió tagországai közül éppen Finnország kezdeményezte az óraátállítás megszüntetését.

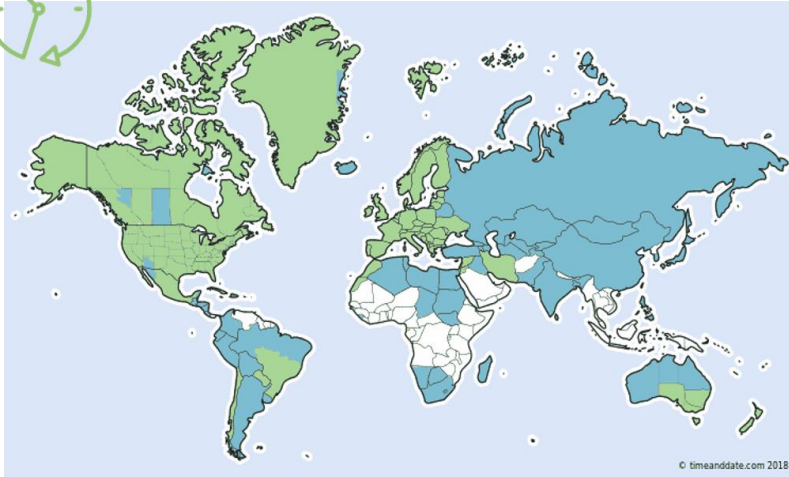
AZ ÓRAÁTÁLLÍTÁS ELŐNYEI

A bevezetés eredeti oka, nevezetesen a villamosenergia-megtakarítás a Magyar Villamosenergia-ipari Átviteli Rendszerirányító Zrt. (MAVIR) [adatai](#) alapján még 2017-ben is meghaladta a 80 gigawattórát. [Közleményük](#) szerint a megtakarítás évente mintegy öt milliárd forintot jelent, amely egy közepes méretű magyar város teljes éves energiafogyasztásának felel meg, egy főre lebontva ez 500 forint megtakarítást eredményez.

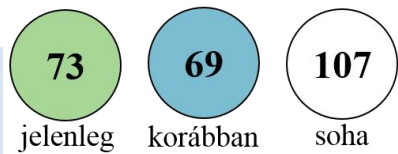
A megtakarítás mértéke egyébiránt csökken, mert a villamosenergia-fogyasztásnak ma már egyre kisebb hányadát jelenti a világítás, a légkondicionálók, számítógépek, fagyasztók tömegessé válásával pedig megugrott a háztartások nyári energiafogyasztása is.

Tagadhatatlan ugyanakkor, hogy a villamosenergia-megtakarításnak a környe-

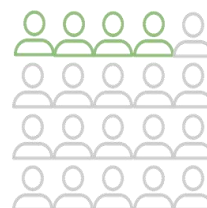
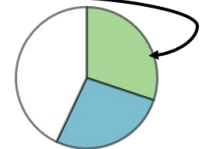
Az óraátállítás alkalmazása a Föld országaiban

Forrás: Infoszolg / timeanddate.com

Az országok **30%**-ában van óraátállítás

Ezekben az országokban él a Föld népességének **20%**-a

zetre is jótékony hatása van, hiszen az a károsanyag-kibocsátás mértékét is mérsékli.

Nem becsülhető le emellett a nyáron egy órával hosszabb természetes világítás kedvező hatása a szabadban szervezett programokra, a szabadban végzett munkákra sem. Sőt, a közúti balesetek száma is kevesebb, hiszen sötétben ennek esélye megnő. Egy [tanulmány](#) szerint az USA-ban a nyári időszámítás ily módon több mint 300 ember életét menti meg egy évben. Azonkívül a bűncselekmények száma is kevesebb önmagában attól, hogy később megy le a Nap, hiszen a sötétség a legtöbb bűncselekmény elkövetésekor fontos tényező.

AZ ÓRAÁTÁLLÍTÁS HÁTRÁNYAI

A nyári időszámítás ellenzői elsősorban az óraátállítás évente kétszeri műveletének negatív velejáróit emelik ki. Kutatások igazolják ugyanis, hogy nem elhanyagolhatóak az egészségre, az emberi bioritmusra gyakorolt hatásai. Egyes [kutatások](#) növekvő mértékű szívinfarktusról, [mások](#) megszorodó agyvérzéses esetekről számolnak be az óraátállítást követő héten.

Megállapították azt is, hogy elsősorban a kisgyermek és az idősek hangulatát rontja az egyórás időeltérés. Ám minden korosztály tag-

jai közül sokan panaszkodnak fejfájásra, alvászavarra, a koncentrálóképeség csökkenésére az óraátállítás utáni napokban.

AZ ÓRAÁTÁLLÍTÁS MEGSZÜNTETÉSE?

Az Európai Unió 2018 nyarán [közvélemény-kutatást](#) rendezett az óraátállítás eltörlése kérdésében. Az elektronikusan is elérhető kérdőívet 4,6 millió európai uniós állampolgár töltötte ki, azaz az 513 milliós összlakosság kevesebb, mint egy százaléka. Ez ugyan nem tűnik soknak, az Európai Bizottság nyilvános konzultációinak történetében még így is a legmagasabb részvételi arányt jelenti.

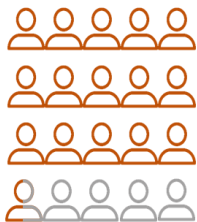
A legtöbb válasz Németországból érkezett, itt az emberek majdnem 4 százaléka vett részt a konzultációban, míg Magyarországról csak a lakosság 0,21 százaléka foglalt állást.

A kitöltők 84 százaléka úgy nyilatkozott, hogy meg kívánná szüntetni az évente kétszeri óraátállítást, a magyarországi válaszok ennél is magasabb, 90 százalékos arányban tették le a voksukat az eltörlés mellett.

A válaszadók 56 százaléka a nyári időszámítást állandósítaná, míg a téli időszámításra csak 36 százalék szavazott.

Mindezek alapján a Bizottság 2018 szeptemberében az eltörlés mellett [foglalt állást](#), ám hamar világossá vált – ahogyan erre a közlekedési miniszterek 2018 októberi informális találkozásuk során [felhívták](#) a figyelmet –, hogy erre 2019-ben még nem kerülhet sor, hanem legkorábban 2021-ben, s nemcsak azért, mert a javaslatot még az Európai Unió Tanácsának és az Európai Parlamentnek is jóvá kell hagynia, hanem azért is, mert a tagállamoknak egyenként el kell dönteniük, hogy a nyári vagy a téli időszámítást állandósítják, netán időzónát is váltanak. Magyarország például jelenleg a közép- és nyugat-európai országok többségével

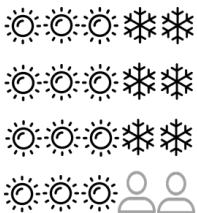
A magyarok véleménye az óraátállításról

78% megszűntetné

62% a nyári időszámítást

állandósítaná

28% a téli időszámítást

Forrás: Infoszolg/[Publicus Intézet, 2018](#)

egy időzónába tartozik, ám szólnak [érvek](#) emellett is, hogy arra az időzónára térjen át, amelyet többek között Ukrajna, Bulgária, Románia és Görögország használ.

Idő kell továbbá ahhoz is, hogy a szomszédos országok egymással összehangolják, melyik időszámítást fogják alkalmazni. A luxemburgi közlekedési miniszter hívta fel arra a figyelmet, mekkora nehézséget jelentene számukra, ha a velük szomszédos országok tőlük, illetve egymástól eltérő időszámítást alkalmaznának, hiszen a Luxemburgban dolgozó munkaerő közel fele a szomszédos országokból érkezik nap mint nap.

Ha a tagországok nem hangolják össze egymással időszámításukat, nemcsak a munkavállalás, de az áruszállítás, a kommunikáció, a közlekedés is nehezkesebbé válik, s ez mindenképpen a termelékenység csökkenését eredményezné.

Magyarországon a Publicus Intézet készített [közvélemény-kutatást](#) 2018 novemberében. A megkérdezettek 78 százaléka az óraátállítás megszüntetése mellett foglalt állást, 62 százalékuk a nyári időszámítást véglegesítené, miáltal télen is egy órával később sötétedne, viszont egy órával később is kelne fel a Nap. 28 százalék a téli időszámítást kívánta állandósítani, mely esetben a nyári napnyugta a megszokottnál egy órával előbb következne el.

Források:

- Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács Irányelve az évszakokhoz kapcsolódó óraátállítás megszüntetéséről és a 2000/84/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről. [COM\(2018\) 639](#)
- Óraátállítás: legyen a nyári! – [Publicus Intézet](#), 2018. december 9.
- Óraátállítás hatásai a villamosenergia-rendszerre. [Zöldtech](#), 2012. április 24.
- Daylight Saving Time – DST – Summer Time - [www.timeanddate.com/time/dst/](#)
- Is changing the clocks a waste of time? [BBC iWonder](#)
- Október utolsó hétvégéjén átállítjuk az óráinkat. MAVIR [sajtóközlemény](#), 2018. október 26.
- EU needs more time before ending clock changes. [DW](#), 29 October 2018